

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 01 września 2011r.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSO Bogdan Gierzyński

Protokolant: asystent sędziego Agnieszka Spurek

po rozpoznaniu w dniu 01 września 2011 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa M. D.

przeciwko (...) Towarzystwu (...)” S.A. z siedzibą w W.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

I. Uznaje za niedozwolone i zakazuje stosowania przez (...) Towarzystwo (...)” S.A. z siedzibą w W. w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umowy o następującej treści:

1. „Towarzystwo pobiera następujące opłaty: 5). opłata likwidacyjna.”;

2. „Opłata likwidacyjna jest ustalana procentowo i pobierana z Subkonta Składek Regularnych lub z Subkonta Składek Dodatkowych przez cały okres trwania Umowy Ubezpieczenia przed każdą Częściową Wypłatą oraz Całkowitą Wypłatą, a także w razie wygaśnięcia Umowy Ubezpieczenia w sytuacjach wskazanych w §12 ust. 2 oraz §25 ust. 2 pkt 2, 3, 5 oraz od tej części środków wypłacanych z Subkonta Składek Regularnych, która powoduje, że Wartość Subkonta Składek Regularnych staje się niższa od kwoty odpowiadającej Statusowi Polisy Opłaconej. Postanowień niniejszego ustępu nie stosuje się do Subkonta Składek Dodatkowych. Jednostki uczestnictwa są umarzone w proporcjach odpowiadających udziałowi poszczególnych Funduszy:

- w wartości Częściowej Wyплаты albo Całkowitej Wyплаты – w razie Częściowej Wyплаты albo Całkowitej Wyплаты,

- w Wartości Rachunku Ubezpieczającego – w razie wygaśnięcia Umowy Ubezpieczenia w sytuacjach wskazanych w §12 ust. 2 oraz §25 ust. 2 pkt 2, 3, 5.”;

3.„Opłata likwidacyjna jest pobierana w wysokości wskazanej w tabeli poniżej:

Rok polisowy, w którym jest Wysokość opłaty likwidacyjnej

pobierana opłata likwidacyjna stanowiąca procent środków

od środków wypłacanych z wypłacanych z subkonta

subkonta składek regularnych składek regularnych

1 99%

- 2 **99%**
- 3 **80%**
- 4 **70%**
- 5 **60%**
- 6 **50%**
- 7 **40%**
- 8 **30%**
- 9 **20%**
- 10 **10%”.**

II. Zasadza od (...) Towarzystwa (...)” S.A. z siedzibą w W. na rzecz M. D. kwotę 630 zł (sześćset trzydzieści złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

III. Poleca pobranie kasie Sądu Okręgowego w Warszawie od (...) Towarzystwa (...)” S.A. z siedzibą w W. kwotę 600 zł (sześćset złotych) tytułem opłaty stałej od pozwu, od której uiszczenia powód był zwolniony z mocy prawa.

IV. Zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt (...) Towarzystwa (...)” S.A. z siedzibą w W..

/-/ SSO Bogdan Gierzyński

XVII AmC 1941/11

UZASADNIENIE

W dniu 8.09.2009 roku powódka M. D. złożyła pozew o stwierdzenie postanowień wzorców umownych za niedozwolone. Wnosiła o uznanie za niedozwolone i zakazanie wykorzystywanie w obrocie następujących wzorców stosowanych przez (...) Towarzystwo (...) S.A. z siedzibą w W.:

a) „Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym – program inwestycyjny (...); Regulamin Funduszu Gwarantowanego (...); Regulamin Funduszy; Regulamin portfela aktywnej alokacji” o treści: „Towarzystwo pobiera następujące opłaty: 5). opłata likwidacyjna” (§18 ust. 1 pkt 5 wzorca);

b) „Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym – program inwestycyjny (...); Regulamin Funduszu Gwarantowanego (...); Regulamin Funduszy; Regulamin portfela aktywnej alokacji” o treści: „Opłata likwidacyjna jest ustalana procentowo i pobierana z Subkonta Składek Regularnych lub z Subkonta Składek Dodatkowych przez cały okres trwania Umowy Ubezpieczenia przed każdą Częściową Wypłatą oraz Całkowitą Wypłatą, a także w razie wygaśnięcia Umowy Ubezpieczenia w sytuacjach wskazanych w §12 ust. 2 oraz §25 ust. 2 pkt 2, 3, 5 oraz od tej części środków wypłacanych z Subkonta Składek Regularnych, która powoduje, że Wartość Subkonta Składek Regularnych staje się niższa od kwoty odpowiadającej Statusowi Polisy Opłaconej. Postanowień niniejszego ustępu nie stosuje się do Subkonta Składek Dodatkowych, Jednostki uczestnictwa są umarzane w proporcjach odpowiadających udziałowi poszczególnych Funduszy;

1. w wartości Częściowej Wyplaty albo Całkowitej Wyplaty – w razie Częściowej Wyplaty albo Całkowitej Wyplaty,

2. w Wartości Rachunku Ubezpieczającego – w razie wygaśnięcia Umowy Ubezpieczenia w sytuacjach wskazanych w §12 ust. 2 oraz §25 ust. 2 pkt 2, 3, 5 ” (§18 ust. 6 wzorca);

c) „Załącznik do ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym o oznaczeniu (...)” o treści: „Opłata likwidacyjna jest pobierana w wysokości wskazanej w tabeli poniżej:

Rok polisowy, w którym jest Wysokość opłaty likwidacyjnej

pobierana opłata likwidacyjna stanowiąca procent środków

od środków wypłacanych z wypłacanych z subkonta składek

subkonta składek regularnych regularnych

11 99%

12 99%

13 80%

14 70%

15 60%

16 50%

17 40%

18 30%

19 20%

20 10%”

(pkt 15. załącznika)

W odpowiedzi na pozew pozwane towarzystwo ubezpieczeniowe wniosło o oddalenie powództwa. Pozwany wskazał, że powódka znała wszelkie postanowienia kształtujące stosunek umowny i na brzmienie każdego z tych postanowień wyraziła zgodę. Postanowienia wzorców nie stoją w sprzeczności z charakterem i naturą umownego stosunku ubezpieczeniowego. Wysokość opłaty likwidacyjnej została dostosowana do poziomu kosztów, jakie ponosi w związku z zawarciem i wykonaniem umowy przedsiębiorca, przy założeniu pozostawania umowy w mocy przez okres 10 lat.

Wyrokiem z dnia 25 maja 2010 r. Sąd Okręgowy uznała za niedozwolone i zakazał stosowania w obrocie z konsumentami postanowienia umownego o treści „„Załącznik do ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym o oznaczeniu (...)” o treści: „Opłata likwidacyjna jest pobierana w wysokości wskazanej w tabeli poniżej:

Rok polisowy, w którym jest Wysokość opłaty likwidacyjnej

pobierana opłata likwidacyjna stanowiąca procent środków

od środków wypłacanych z wypłacanych z subkonta składek

subkonta składek regularnych regularnych

- 1 99%
- 2 99%
- 3 80%
- 4 70%
- 5 60%
- 6 50%
- 7 40%
- 8 30%
- 9 20%
- 10 10%”

(pkt 15. załącznika)”

i oddalił powództwo w pozostałej części.

Od powyższego Wyroku strony wniosły apelacje w wyniku której Sąd Apelacyjny Wyrokiem z dnia 9 marca 2011 r. uchylił zaskarżony Wyrok w całości i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie – Sądowi Ochrony Konkurencji i Konsumentów, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach powstępowania.

Sąd Apelacyjny dokonał oceny prawnej, uznając, że opłata likwidacyjna nie ma charakteru odstępnego i wskazał, że rozpoznając sprawę ponownie sąd I instancji winien uwzględnić rzeczywisty charakter opłaty likwidacyjnej, której dotyczą sporne klauzule oraz rolę jaką pełni ona w ramach stosunku umownego stron, rozważając przy tej okazji celowość dowodów zgłoszonych przez strony.

Rozpoznając sprawę ponownie Sąd Ochrony Konkurencji i konsumentów ustalił, co następuje:

Pozwana prowadzi działalność gospodarczą polegającą między innymi na udzielaniu prowadzeniu działalności ubezpieczeniowej (KRS, k. 70-740 i wykorzystuje, w obrocie z konsumentami wzorce umowne o nazwie „Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym – program inwestycyjny (...); Regulamin Funduszu Gwarantowanego (...); Regulamin Funduszy; Regulamin portfela aktywnej alokacji” oraz „Załącznik do ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym o oznaczeniu (...)” (okoliczność niekwestionowana przez pozwaną, uznana za przyznaną na podstawie art. 230 k.p.c.).

We wzorcu tym zawarte są zakwestionowane w pozwie postanowienia, których treści pozwana nie kwestionuje.

Sąd oddalił wniosek pozwanego o dopuszczenie dowodu z przesłuchania świadka P. L. oraz stron (za stronę pozwaną M. B.) na okoliczności charakteru umowy oraz oceny ryzyka, dostosowania wysokości opłaty likwidacyjnej do poziomu ryzyka i kosztów uznając, iż wniosek nie zawiera określenia konkretnych faktów, które mają być jego przedmiotem. W istocie zeznania świadka i strony dotyczyć mają wyłącznie przedstawienia ich ocen.

Sąd oddalił także wniosek pozwanego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu rachunkowości, albowiem w przedmiotowej sprawie sąd nie badał żadnych rozliczeń finansowych między stronami lub też rachunkowości prowadzonej przez pozwanego. Liczba umów zawieranych przez powoda, kwota wpłat zgromadzonych przez niego, jak również ilość przypadków poboru opłaty likwidacyjnej nie ma znaczenia dla oceny abuzywności objętych pozwem

postanowień umownych. Dla uznania postanowienia wzorca umowy za niedozwolone nie jest konieczne, aby z jego użyciem została zawarta umowa z kimkolwiek (vide wyrok SN z dnia 20 stycznia 2011 sygn. I CSK 218/10). Kontrola wzorca umownego w trybie art. 479³⁶ k.p.c. ma charakter abstrakcyjny i dotyczy wyłącznie treści postanowień zawartych w kwestionowanym wzorcu (vide Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2008 r. I CSK 70/08).

W tym stanie faktycznym Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Przedmiotowe wzorce umowne nie zawierają definicji opłaty likwidacyjnej. OWU ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym zawiera w § 18 ust. 1 (k-26) zapis, że pozwana pobiera taką opłatę. Szczegółowe stawki określa pkt 15 załącznika (k-54). Zapis § 18 ust. 6 (k-27) określa, że opłata likwidacyjna ustalana jest procentowo i pobierana z Subkonta Składek Regularnych, poprzez umorzenie jednostek uczestnictwa oraz w razie wygaśnięcia umowy ubezpieczenia. Należy jednak podkreślić, że w odpowiedzi na pozew jak również w toku postępowania pozwana nie wskazała w sposób wyraźny za jakie jej świadczenia pobierana jest opłata likwidacyjna, tłumacząc konieczność jej pobierania z uwagi na utratę spodziewanych korzyści (k-64). Zdaniem pozwanej, z uwagi na fakt, że opłata ta jest stosowana czasowo nie ma ona charakteru kary umownej. Ocenę tę Sąd Okręgowy podziela, gdyż we wzorcu brak jest zapisu, który wskazywałby na funkcje kompensacyjną opłaty likwidacyjnej.

Nazwa opłaty jak również zapisy § 18 ust. 6 wydaje się wskazywać, że opłata ta stanowi świadczenie konsumenta, nie będące świadczeniem głównym, za bliżej nie określone czynności pozwanego.

W ocenie Sądu, postanowienie umowne przewidujące obowiązek spełnienia przez konsumenta na rzecz oferenta świadczenia, bez określenia jego charakteru lub ewentualnego świadczenia wzajemnego jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interes konsumentów. W rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. „rażące naruszenie interesów konsumenta” oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym, natomiast „działanie wbrew dobrym obyczajom” w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku. Obie, wskazane w tym przepisie, formuły prawne służą do oceny tego, czy standardowe klauzule umowne zawarte we wzorcu umownym przekraczają określone przez ustawodawcę granice rzetelności kontraktowej twórcy wzorca w zakresie kształtowania praw i obowiązków konsumenta (vide Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 r. sygn. I CK 832/04). W kontekście powyższego objęte pozvem postanowienia umowne wzorca, zdaniem Sądu, w sposób nieusprawiedliwiony nakładają na konsumenta obowiązek płacenia opłaty likwidacyjnej bez możliwości określenia jakie świadczenie wzajemne ze strony pozwanego mu się należy. Konsument nie ma zatem możliwości stwierdzenia, czy świadczenie jego jest ekwiwalentne i uzasadnione. Godzi to w zasadę równowagi kontraktowej stron, uniemożliwiając konsumentowi ochronę jego praw. Pozwany dysponuje natomiast prostym mechanizmem naliczania tej opłaty i fizycznego jej pobierania w drodze potrąceń.

Tego rodzaju dysproporcja praw przekracza określone przez ustawodawcę granice rzetelności kontraktowej twórcy wzorca w zakresie kształtowania praw i obowiązków konsumenta.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji, uznając za niedozwolone objęte pozvem klauzule i zakazując ich stosowania w umowach z konsumentami (art.479⁴² § 1 k.p.c.).

O kosztach postępowania orzeczono stosownie do wyniku sporu, zasądzając na rzecz powoda koszty zastępstwa procesowego za obie instancje (art.98 k.p.c.).

Publikację prawomocnego Wyroku zarządzono na podstawie art.479⁴⁴§ 1 k.p.c.